

METODIKA PRÁCE S DOBROVOLNÍKY

Renata Janíčková, Vladimíra Zmeškalová

Metodika práce s dobrovolníky

Středisko náhradní rodinné péče o. s.

Praha

2011

Tato publikace byla vydána v rámci projektu „Náhradní rodina + dítě + odborník jako partneři“ (Metodické centrum pro NRP), který byl podpořen Nadací Sirius z grantového řízení programu: preventivní programy a systematická řešení. Více informací o projektu a dalších publikacích naleznete na www.nahradnirodina.cz.

Metodika práce s dobrovolníky

© **Renata Janíčková, Mgr. Vladimíra Zmeškalová**

© Středisko náhradní rodinné péče o. s., Praha 2011. Vydání první.

Vydalo Středisko náhradní rodinné péče o. s.

Jelení 91, 118 00 Praha 1

www.nahradnirodina.cz

info@nahradnirodina.cz

jako svou 8. publikaci.

Odborný garant: PhDr. Věduna Bubleová

Odborný metodik: Mgr. Petr Vrzáček

Jazyková korektura: Zuzana Straková

Obálka, sazba: Radek Hlavsa

Tisk: ETORA Solutions s. r. o.

ISBN 978-80-87455-07-4

Obsah

Úvod	5
1. Poslání a cíle organizace	6
2. Deklarace o dobrovolnictví	7
3. Významné dokumenty	9
4. Slovník používaných pojmů a jejich vysvětlení	10
5. Východiska	12
6. Cíl a cílové skupiny programů či projektů, ve kterých mohou být dobrovolníci zapojeni	13
6.1 Dobrovolník ve Středisku NRP	14
6.2 Systém výběru a oslovení zájemců o dobrovolnickou službu	15
6.3 Vzdělávání dobrovolníků	16
6.4 Hodnocení a sledování práce dobrovolníků	17
6.5 Spolupracující organizace	18
6.6 Možná rizika dobrovolnické služby	19
6.7 Náhrady nákladů poskytovaných dobrovolníkům	19
7. Popis projektů Střediska NRP a metodika práce dobrovolníka	21
7.1 Projekt „Kmotři při dětských domovech“	21
7.2 Projekt „Dobrovolníci na klubech náhradních rodičů“	25
Závěr	28
Doporučená literatura	29
Přílohy	30
1. Náměty na jednotlivé aktivity	30
2. Smlouva o výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby.....	38
3. Smlouva o výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby.....	42
4. Smlouva o spolupráci.....	46
5. Mlčenlivost.....	50
6. Příloha smlouvy o výkonu dobrovolnické služby	52
7. Čestné prohlášení.....	53
8. Evidenční list dobrovolníka.....	54
9. Zpráva ze setkání v dětském domově.....	55
10. Dotazník pro dobrovolníky	56

Úvod

Metodika práce s dobrovolníky poskytuje ucelené informace pro zájemce o dobrovolnickou činnost v oblasti náhradní rodinné péče. Popisuje systém práce a péče o dobrovolníky ve Středisku NRP.

Přáli bychom si, aby byla nápomocná i jiným organizacím, které realizují obdobné projekty.

Srdečný dík patří všem našim dobrovolníkům. Děkujeme za dosavadní spolupráci.

Za středisko NRP
Věduna Bubleová

1. Poslání a cíle organizace

Středisko NRP se již 17 let zabývá problematikou dětí, které se ocitly ve zvláště obtížných životních situacích, a dětí, které vyrůstají mimo vlastní rodinu. Dlouhodobým organizačním cílem je, aby rodinná péče o opuštěné děti převládala nad péčí ústavní a aby se všestranně rozvíjel a změnil systém náhradní rodinné péče u nás.

Středisko NRP realizuje **tři hlavní programy**:

1. Cílem programu **rozvoj náhradní rodinné péče** je snaha o podporu, rozvoj a propagaci náhradní rodinné péče. Chceme dosáhnout toho, aby co nejvyšší počet dětí vyrůstal v rodinném prostředí, aby náhradní rodinná péče převládla nad péčí ústavní. Hlavním smyslem je tedy nalézt vhodný způsob zavedení nových typů služeb pro uspokojování základních psychických, sociálních a zdravotních potřeb dětí a mládeže žijící mimo vlastní rodinu. Novým náhradním rodinám nabízíme tyto služby: doprovázení, následnou psychosociální péči, podporu a dlouhodobé psychosociální poradenství.
2. **Program prevence, podpory a pomoci dětem a mládeži žijící mimo vlastní rodinu.** Cílem je přispět ke zkvalitnění trávení volného času dětí vyrůstajících mimo vlastní rodinu a v nových rodinách, přispívat k sociální integraci, výuce sociálních dovedností, kompetencí a komunikaci, pomáhat a vzdělávat skupinu mladých lidí odcházejících z ústavní péče.
3. **Program Metodického centra pro náhradní rodinnou péči.** Jeho cílem je ověřit a zavést komplexní systém metodik pro oblast NRP (jak pro odborná pracoviště, tak pro školská a zdravotnická zařízení a současně pro žadatele a zájemce o NRP). Jedná se o kontinuální sběr, rozpracování, vyhodnocení, výzkumné šetření, expertní konzultace a oponentury metod a technik, studijních textů a manuálů pro všechna stadia procesu NRP. Výstupem programu bude ověřená komplexní metodika systematického poskytování kvalitních, profesionálních a veřejně dostupných služeb pro rozvoj a podporu NRP.

2. Deklarace o dobrovolnictví

Při dobrovolnické činnosti vycházíme ze „Všeobecné deklarace o dobrovolnictví“, která byla schválena mezinárodní správní radou IAVE – Mezinárodní asociace pro dobrovolnické úsilí – na 16. světové konferenci dobrovolníků, konané v Amsterdamu, v Nizozemí, v lednu 2001, v Mezinárodním roce dobrovolníků.

Citace ze Všeobecné deklarace o dobrovolnictví:

Tato deklarace podporuje právo všech žen, mužů a dětí svobodně se sdružovat a dobrovolně pracovat bez ohledu na kulturní a etnický původ, věk, pohlaví, tělesný stav a společenské nebo ekonomické postavení. Všichni lidé na celém světě by měli mít právo nabídnout jiným lidem a jejich komunitám svůj čas, schopnosti a energii prostřednictvím individuální či kolektivní činnosti a bez nároku na odměnu.

Dobrovolnictví je chápáno jako základní stavební prvek občanské společnosti. Dobrovolník uskutečňuje nejvznešenější aspirace lidstva:

- touhu po míru;
- touhu po svobodě;
- příležitost;
- bezpečí;
- spravedlnost pro všechny.

Dobrovolnictví umožňuje:

- Udržovat a posilovat lidské hodnoty, jako jsou:
 - » družnost;
 - » zájem o druhé;
 - » služba lidem.
- Jednotlivcům uplatňovat svá práva a odpovědnost jako příslušníkům komunity. Snaží se, aby po celý život měli možnost učit se a realizovat veškerý svůj lidský potenciál.
- Usilovat o to, abychom mohli žít ve zdravých, udržitelných komunitách a abychom se snažili nalézt nová řešení pro společné úkoly a mohli utvářet náš kolektivní osud.

Dobrovolnictví se stalo nepostradatelným prvkem každé společnosti. Účinně a prakticky převádí Deklaraci spojených národů, kde se praví – „my lid“ máme moc změnit svět, do běžného života.

Usiluje o rozvoj dobrovolnictví, které by:

- Pomohlo zapojit celou komunitu do identifikace a řešení vážných problémů.
- Povzbuzovalo mládež a pomáhalo jí, aby se tato služba stala pro ni trvalou součástí života.
- Mluvilo za ty, kteří nemohou mluvit sami za sebe.
- Umožnilo dalším lidem se do dobrovolnictví zapojit.
- Doplnovalo, avšak nenahrazovalo odpovědnou činnost jiných sektorů i úsilí placených pracovníků.
- Umožnilo lidem získat nové znalosti a dovednosti a plně rozvinout svůj potenciál, sebedůvěru a tvořivost.
- Podporovalo rodinnou, komunitní, národní i globální solidaritu.

3. Významné dokumenty

Zákon o dobrovolnické službě

Zákon č. 198/2002 ze dne 24. dubna 2002 o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů č. 436/2004 Sb. a 495/2005 Sb.

(výběr a citace zákona)

„Dobrovolnická služba

§ 1

(1) – zákon upravuje podmínky, za kterých stát podporuje dobrovolnickou službu organizovanou podle tohoto zákona a vykonávanou dobrovolníky bez nároku na odměnu.

§ 2

(1) – dobrovolnickou službou je činnost, při níž dobrovolník poskytuje:

a) pomoc osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům příslušníkům národnostních menšin, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase.

§ 3

(1)

Dobrovolníkem může být fyzická osoba:

a) starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území ČR.

(2)

Dobrovolník vykonává dobrovolnickou službu na základě smlouvy uzavřené vysílající organizací; v případě dlouhodobé dobrovolnické služby musí být tato smlouva písemná.

(3)

Je-li fyzická osoba v pracovněprávním vztahu, služebním poměru, členském poměru nebo je-li žákem nebo studentem, vykonává jako dobrovolník dobrovolnickou službu mimo svůj pracovněprávní vztah, služební poměr, členský poměr, školní vzdělání nebo studium.“

Konec výběru citace zákona.

4. Slovník používaných pojmů a jejich vysvětlení

(Použito z prezenčních materiálů – Praktický rádce pro zájemce o dobrovolnickou službu, Ministerstvo vnitra ČR 2005)

Dobrovolník vykonává bez nároku na odměnu dobrovolnickou činnost organizovanou podle zákona o dobrovolnické službě.

Dobrovolník má v akreditované organizaci smluvně zaručené postavení, je pojištěn proti škodám na zdraví a na majetku, které vzniknou jemu osobně nebo které by neúmyslně mohl způsobit jiným osobám. Jeho náklady na dobrovolnickou činnost jsou minimální, vysílající organizace mu může hradit stravné, ubytování či cestovné. Dále má dobrovolník nárok na poskytnutí kvalitní přípravy k výkonu dobrovolnické činnosti.

Dobrovolník nemůže vykonávat dobrovolnictví v rámci podnikatelské nebo jiné výdělečné činnosti, nemůže být k přijímající organizaci v pracovněprávním vztahu a členském nebo služebním poměru.

Dobrovolník je povinen dodržovat zákon o dobrovolnické službě a podmínky výkonu dobrovolnické činnosti dohodnuté s vysílající organizací ve smlouvě. Je povinen absolvovat přípravu k dobrovolnické činnosti, předložit další doklady dle požadavků vysílající organizace a povahy dobrovolnické služby.

Vysílající organizací je právnická osoba, se sídlem v České republice, která dobrovolníky vybírá, eviduje, připravuje pro výkon dobrovolnické služby a uzavírá s nimi smlouvy o výkonu dobrovolnické služby za podmínky, že má udělenou akreditaci.

Vysílajícími organizacemi mohou být občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, církve nebo náboženské společnosti a právnické osoby církve nebo náboženské společnosti.

Mezi výhody, které nabízí zákon o dobrovolnické službě organizacím, patří například posilování systematické práce s dobrovolníky, možnost pro akreditované organizace žádat o státní dotace ministerstvo vnitra, a to na část nákladů spojených s pojištěním, evidencí, přípravou a výkonem dobrovolnické činnosti. Pokud akreditované vysílající organizace vysílají dobrovolníky samy ve svůj vlastní prospěch, mohou uplatnit hodnotu činnosti těchto dobrovolníků v rámci vlastního podílu na nákladech projektů, na které žádají o státní dotace u vybraných ústředních orgánů státní správy.

Mezi povinnosti vysílající organizace patří uzavřít s dobrovolníkem smlouvu, pojistit jej, zajistit pro dobrovolníka řádnou přípravu pro výkon služby, u dobrovolníků mladších 18 let vyžadovat písemný souhlas zákonného zástupce dobrovolníka.

Přijímající organizací je právnická nebo fyzická osoba, pro jejíž potřebu je dobrovolnická služba vykonávána.

Přijímající organizací může být kdokoli, kdo je schopen uzavřít smlouvu s vysílající organizací a dodržovat podmínky této smlouvy. Nemusí to tedy být pouze nestátní neziskové organizace, ale i státní orgány, organizační složky státu a složky územních samosprávných celků.

Přijímající organizace má povinnost uzavřít písemnou smlouvu s vysílající organizací a má možnost v této smlouvě vymezit podmínky pro průběh dobrovolnické služby v souladu s potřebami příjemců služby.

Akreditace – doklad o splnění podmínek obsažených v zákonu o dobrovolnické službě. Akreditaci uděluje ministerstvo vnitra vysílající organizaci na návrh akreditační komise po splnění zákonem stanovených podmínek na dobu 3 let.

5. Východiska

V České republice se nachází přibližně 120 dětských domovů pro děti a mládež od 3 do 18 let. Více než polovina těchto zařízení leží v malých, těžko dostupných obcích, kde mají děti jen velmi omezené možnosti rozvíjet své zájmy a záliby.

V některých DD dojíždějí děti do základních škol do nejbližšího většího města, kde zároveň mají možnost docházet v odpoledních hodinách do zájmových kroužků a věnovat se volnočasovým aktivitám.

Řada domovů má však zároveň ve své budově i školu, ve které se děti ve většině případů i vzdělávají. V případech našich výše jmenovaných DD nemají tyto děti téměř žádnou možnost zapojit se do aktivit okolního světa a navazovat tak přirozené kontakty a vazby se svými vrstevníky.

Vzhledem k velké vytiženosti personálu DD není často v jejich silách nabídnout dětem pravidelnou zájmovou činnost.

Zároveň jsou také pro děti méně lákavé aktivity, které pro ně připravují ve volných chvílích jejich vychovatelé či učitelé, se kterými jsou v každodenním kontaktu.

Z našich dlouhodobých zkušeností víme, že:

- V dětských domovech se speciálními školami chybí kontakt dětí s dalšími „novými“ lidmi, kteří přicházejí zvenčí a zprostředkovávají dětem nové poznatky a zážitky.
- Zřejmý je zejména nedostatek kontaktu s osobami mužského pohlaví. Malý zájem mužů o práci v oblasti péče o děti a mládež a o děti se speciálními potřebami se týká většiny regionů v České republice.
- Značná část dětí, které vyrůstají v DD se speciální školou, jsou děti romského původu.

6. Cíl a cílové skupiny programů či projektů, ve kterých mohou být dobrovolníci zapojeni

Cílem programů Střediska NRP je přispívat ke zkvalitnění trávení volného času dětí vyrůstajících mimo vlastní rodinu a v nových rodinách, přispívat k sociální integraci, výuce sociálních dovedností, kompetencí a komunikaci, pomáhat a vzdělávat skupinu mladých lidí odcházejících z ústavní péče.

Cílovou skupinu tvoří:

1. Děti a mládež v ústavní péči ve věku 3–14 let.
2. Mladí lidé před odchodem z ústavní péče do samostatného života.
3. Děti a mládež žijící v nových náhradních rodinách, především pak děti jiného etnika.

Projekty realizované v rámci dobrovolnické činnosti jsou „Kmotři při dětských domovech“ a „Dobrovolníci na klubech náhradních rodičů“. (Více o projektech – kapitola 7.1 a 7.2.)

Výsledek dobrovolnické činnosti v těchto projektech spatřujeme ve dvou rovinách. V té **první** považujeme za nutnou a prvořadou pomoc a podporu dětem žijícím mimo vlastní rodinu. Poskytnutím zázemí, možností zdravého vývoje, studia a dalšího vzdělávání, psychosociálního poradenství, seminářů, besed, výcviků a dalšími službami umožníme mnoha mladým lidem zmírnit následky dlouhodobého umístění v ústavním zařízení, připravit je na samostatný a plnohodnotný život ve společnosti.

Druhou rovinu vnímáme jako zcela nový, moderní pohled na poskytování sociálních služeb v naší společnosti s důrazem na prevenci sociální izolace a sociálněpatologických jevů. Zajištěním a zpřístupněním nově pojatých komunitních sociálních služeb umožníme využití této pomoci a zkvalitnění péče o ohrožené a znevýhodněné děti.

Významem těchto projektů je rovněž oslovení a pravdivé a úplné seznámení veřejnosti s problematikou opuštěných dětí u nás. V neposlední řadě z celkového jejich popisu vyplývá, jak důležitou roli a jaký význam hrají dobrovolníci a výchova k dobrovolnictví v oblasti sociální péče u nás.

Každoročně proškolíme, připravíme a supervidujeme přibližně 65 dobrovolníků převážně studentů středních, vyšších odborných a vysokých škol, ale i zájemců z řad veřejnosti.

Za dobu realizace dobrovolnické činnosti jsme připravili a proškolili více než 450 dobrovolníků. Někteří z nich se střediskem spolupracují i několik let.

6.1 Dobrovolník ve Středisku NRP

Dobrovolník, který poskytuje svou dobrovolnickou činnost ve Středisku NRP, pomáhá naplňovat naše poslání, věnuje svůj čas a pomoc s realizací těch činností, které nejsme již schopni zajistit vlastními silami, ale které jsou pro realizaci aktivit programů či projektů nezbytné. Nadšení a ochotní dobrovolníci přinášejí nový pohled na věc, nové know-how, nové nápady a zkušenosti, zabraňují stereotypu a přinášejí nového ducha, entuziasmus; poskytují dětem žijícím mimo vlastní rodinu nové, neformální vztahy.

Středisko dobrovolníkům nabízí možnost získat nové přátele a kontakty, získat nové zkušenosti, informace, znalosti a dovednosti. Dobrovolníci získají zpětnou vazbu, sebereflexi a sebezdokonalování, mohou se seberealizovat. Dobrovolníci mají možnost aktivně trávit svůj volný čas a být tak prospěšní slabším či zdravotně znevýhodněným dětem a mládeži, budou mít dobrý pocit z dobře vykonané práce, z vědomí vlastní potřebnosti.

Od dobrovolníka požadujeme opravdový zájem o nabízenou aktivitu, citlivý přístup k dětem a mládeži, mlčenlivost, spolehlivost a vytrvalost.

Středisko dobrovolníkům nabízí možnost zapojit se do zajímavých a přínosných projektů, vzdělávání v oblasti péče o ohrožené děti, potvrzení o výkonu dobrovolnické služby pro další studium nebo zaměření, supervize a materiální zázemí.

Dobrovolník má právo dostat úplné informace o poslání a činnosti střediska, má právo dostat úplné informace o činnosti, kterou by měl vykonávat, včetně její obsahové a časové náplně, získat kontakt na koordinátora nebo jinou osobu, která je pověřena kontaktem s dobrovolníky v organizaci.

Dobrovolníkem výše citovaných projektů může být:

- a) student střední školy – gymnázia, odborné školy – který má zájem o problematiku vzhledem ke svému studijnímu zaměření nebo snaze a ochotě někomu pomáhat, jeho věk je 15 let a výše, jeho vzdělání 3. – 4. ročník střední školy;
- b) student vyšší odborné školy – který má zájem o problematiku s ohledem na své budoucí zaměření, event. Studium, jeho věk 18 let a výše;

- c) student vysoké školy – který má zájem o problematiku a je ochoten pomoci při předávání svých dosud získaných znalostí a dovedností, jeho věk je 20 let a výše;
- d) zaměstnanec – který má potřebu pomáhat sociálně slabším, jeho věk je 18 let a výše.

Činnosti, které může dobrovolník pro Středisko NRP vykonávat:

- v průběhu školního roku připravovat, zajišťovat a realizovat volnočasové aktivity dětí žijících v ústavní péči;
- podílet se na přípravě a realizaci volnočasových aktivit dětí a mládeže při „klubech“ náhradních rodičů, které se konají 10x ročně;
- podílet se na přípravě a zajištění celodenních aktivit pro děti v pěstounské či osvojitelské péči – romský den, den dětí, Vánoce, Velikonoce apod.;
- zpracovávat texty ke zveřejnění na webových stránkách www.odchazim.cz, určené pro mladé lidi odcházející z dětských domovů.

6.2 Systém výběru a oslovení zájemců o dobrovolnickou službu

Na každou aktivitu realizovanou v rámci projektů a programů střediska je v průběhu roku potřeba jiný počet dobrovolníků. Studenti gymnázia po 1,5 roce zpravidla v programu končí a je tedy nezbytné jejich počty doplnit. Pro klubové aktivity nám činnosti zajišťují jak studenti, tak osoby, které již pracují. Jejich fluktuace není tak velká jako u předchozí skupiny. Proto je nezbytné nové dobrovolníky doplňovat.

Na www.nahradnirodina.cz je zveřejněn dotazník pro zájemce z řad veřejnosti. Studenty gymnázia oslovujeme zpravidla 1× ročně před koncem školního roku, výběr provádí koordinátor skupiny společně s odborným garantem projektu.

Konkrétní podrobnosti k výběru jsou popsány níže – v jednotlivých projektech.

Zájemci o dobrovolnickou činnost jsou dle zaměření programu a určené cílové skupiny proškoleni v rámci sociálně-psychologického výcviku, poučení o dobrovolnické službě a seznámeni s činností Střediska NRP a s problematikou dětí v ČR. Základní vzdělávací seminář má rozsah 2–3 hodiny.

S dobrovolníkem je vždy sepsána a uzavřena smlouva o dobrovolnické činnosti. Dále jsou ke smlouvě doplněny následující dokumenty – mlčenlivost; výpis

z rejstříku trestů; prohlášení o zdravotní způsobilosti; prohlášení rodičů v případě, že je dobrovolník nezletilý.

Způsob vedení evidence a databáze dobrovolníků:

Evidence a adresář dobrovolníků je veden v písemné i elektronické podobě ve Středisku NRP (které je zaregistrováno v rámci zákona o ochraně údajů a dat). Adresář dobrovolníků je dále za obdobných podmínek k dispozici koordinátorům programů. Pro každého dobrovolníka je tedy zřízena složka, která se skládá z evidenčního listu dobrovolníka doplněného o uzavřenou smlouvu a přílohy příloh – v originále.

Každý dobrovolník, se kterým byla podepsána smlouva, vyplní evidenční list. Údaje z evidenčního listu dobrovolníka jsou pak vloženy pověřeným pracovníkem do chráněné databáze dobrovolníků, do které mají přístup všichni koordinátoři programů. Ti si z databáze mohou vyhledávat podle svých potřeb...

6.3 Vzdělávání dobrovolníků

Struktura a zaměření seminářů:

Vstupní seminář je zaměřený na následující okruhy znalostí a dovedností:

- Přednášková část, v rozsahu zpravidla 2 hodin, zahrnuje:
 - » teoretické informace o problematice opuštěných dětí v ČR;
 - » organizace ústavní péče a souvisejících zařízení a orgánů v rámci sociální sítě;
 - » výzkumy a statistiky dětí žijících mimo vlastní rodinu;
 - » odkazy a doporučení na odbornou literaturu a další materiály;
 - » projekce dokumentu vztahujícího se k ústavní péči a náhradní rodinné péči.
- Organizační část – 1 hodina, podrobné informace od koordinátora projektu, které se týkají:
 - » průběhu a jednotlivých etap projektu;
 - » průběhu a zpráv o realizaci jednotlivých dílen v dětských domovech;
 - » jasného definování požadavků a nároků, které jsou kladeny na dobrovolníky;

- » seznámení se zákonem o dobrovolnické činnosti, vysvětlení pojmů;
- » informace o smlouvě – krok za krokem, předání smluv k podepsání.

Další vzdělávací semináře jsou zaměřeny na:

- prožitkovou (sebe-zkušenostní) část v rozsahu 1–2 hodin, skupina je rozdělena do pracovních skupin, každá dostane úkol – např. jak zvládnou hyperaktivní dítě, jak si poradím s dítětem, které nekomunikuje, apod., k přednášce je využívána i metoda videotréninku interakcí;
- pracovní dílny – 1–2 hodiny, zážitkové dílny vztahující se k jednotlivým aktivitám, zahrnují část – metodologickou i praktickou, inspirativní materiály pro konkrétní práce v dětských domovech a na klubech Střediska NRP, zajišťují externí lektori – speciální pedagog, arteterapeut, případně koordinátor daného projektu.

Celý sociálně-psychologický výcvik probíhá pod vedením lektorů a supervizorů, za dodržení všech zásad a pravidel patřících k použité metodice.

Zajištění seminářů:

Semináře jsou konzultovány, sledovány a zajišťovány odborným garantem programu Prevence, podpory a pomoci dětem a mládeži žijící mimo vlastní rodinu ve spolupráci s manažerem programu a koordinátorem jednotlivých projektů. Průběh a realizace seminářů je zajišťována skupinou odborníků pro danou problematiku – sociolog, psycholog, speciální pedagog, sociální pracovník, výtvarník, sportovní lektor, arteterapeut apod.

Školení je realizováno v pronajatých prostorách gymnázia v Benešově, případně v jiných vhodných prostorách, nebo ve Středisku NRP.

6.4 Hodnocení a sledování práce dobrovolníků

Dobrovolníci zpracovávají ze svých zrealizovaných aktivit zprávy, ve kterých popisují náplň aktivity a její zhodnocení, zprávu v elektronické podobě odesílají koordinátorovi projektu, který zaznamená počty dobrovolníků, počet hodin a zajistí řešení případných problémů s odborným garantem nebo manažerem programu. Koordinátoři jsou na některých aktivitách i osobně účastni, z této návštěvy zpracují záznam a předávají jej opět manažerovi programu či odbornému garantovi.

Zpravidla 1× ročně je získávána zpětná vazba od dobrovolníků formou zpracovaného dotazníku.

1× ročně je zpracována závěrečná zpráva, která je součástí vyúčtování projektu dle pokynů grantu nebo metodiky státních dotací. Tato zpráva je souhrnným hodnocením práce dobrovolníků jak kvalitativním, tak kvantitativním, je zveřejněna na stránkách Střediska NRP a ve výroční zprávě.

Supervize má za cíl:

- prohloubení znalostí a dovedností dobrovolníků;
- přiblížit a vysvětlit další specifika cílové skupiny, se kterou se dobrovolníci při realizaci aktivit v dětských domovech setkávají;
- vedení rozhovoru o dané problematice s jednotlivci i skupinou;
- zhodnocení spolupráce a případné nedostatky u přijímající organizace, zajištění řešení;
- nové náměty a nápady na jednotlivé dílny, tak, aby činnost vykonávaná dobrovolníky byla přínosná jak pro ně, tak pro cílovou skupinu.

K supervizi využíváme metodu VTI – videotrénink interakcí nebo formu rozhovoru. V případě využití techniky VTI dochází videotrénér na aktivitu, kterou dobrovolníci realizují. Zaznamenané záběry pak supervizor na domluveném semináři rozebírá a diskutuje o nich. Tato supervize trvá zhruba 2 hodiny.

Pracovní tým zajišťující práci s dobrovolníky:

Odborný garant programu a projektů

Manažer programu a projektů

Koordinátor skupiny pro kluby NRP

Koordinátor skupiny pro dětské domovy

Vedoucí sociální pracovnice

Supervizor

Externí spolupracovníci – arteterapeuti, speciální pedagogové, psychologové či odborníci pracující v oblasti problematiky dětí a mládeže

6.5 Spolupracující organizace

Realizace dobrovolnické služby by v mnoha případech nebyla možná bez kvalitní spolupráce dalších subjektů a institucí.

Po mnoha zkušenostech s realizací programu „Kmotři při dětských domovech“ jsme soustředili spolupráci s dětskými domovy na oblast Středočeského kraje.

Jedním z důvodů je i skupina dobrovolníků z gymnázia v Benešově. S domovy je sepsána smlouva jako s přijímající organizací, jež specifikuje rozsah zajišťovaných dobrovolnických činností, místo realizace, čas a počet dětí, které budou do aktivity zapojeny. Zástupce dětského domova dobrovolníky seznámí s režimem zařízení a s odpovědnou osobou za projekt. Společně se smlouvou je mu předán i seznam dobrovolníků, kteří budou domluvené aktivity realizovat, kontakt na koordinátora a odborného garanta ze Střediska NRP.

Dalším partnerem v tomto projektu je Gymnázium Benešov, které umožňuje zdarma využívat své prostory pro školení, semináře a nábor nových dobrovolníků.

6.6 Možná rizika dobrovolnické služby

Činnost dobrovolníků ve všech projektech programu „Prevence“ je značně náročná na jejich psychiku. Mládež a děti, které nemají to štěstí vyrůstat ve vlastní rodině, mají vzhledem k pobytu v ústavním zařízení mnoho problémů. Mnohdy dobrovolníci zcela spontánně naváží příliš úzké přátelství, předávají své osobní kontakty a následně nejsou schopni unést takto vzniklou vazbu. Dalším problémem mohou být výchovně nevladatelné děti, ale i osobní vyčerpání či komplikovaná dostupnost zařízení, kam každý týden dobrovolníci dojíždějí.

V programu Prevence, pomoc a podpora dětem žijícím mimo vlastní rodinu pracuje dobrovolník vždy pod supervizí.

Dobrovolníci jsou s riziky seznámeni a náležitě poučeni. Na pravidelných schůzkách s koordinátorem, ale i prostřednictvím zpráv či supervizí mohou své problémy ihned řešit.

Pravidelně jsou realizovány interní porady za účasti programového manažera, odborného garanta a jednotlivých koordinátorů pro danou cílovou skupinu, případně dalších přizvaných odborníků.

6.7 Náhrady nákladů poskytovaných dobrovolníkům

Cestovné

- dobrovolníci využívají MHD, autobusovou a vlakovou dopravu, prokázané náklady a doložené doklady jsou jim hrazeny Střediskem NRP v celé prokázané výši;

- v případě ztráty cestovního dokladu je možné náhradu proplatit v ceně obvyklé a na základě čestného prohlášení dobrovolníka o ztrátě dokladu a skutečně zrealizované cesty;
- v případě, že dobrovolník využívá k dopravě osobní automobil, je mu proplácena částka odpovídající ceně obvyklé za použití hromadné dopravy;
- využití společné dopravy – například zajištění autobusu pro skupinu hradí plně Středisko NRP;
- v případě stále se opakujících aktivit v místě výkonu dobrovolné služby – např. klub pěstounů – Praha, lze poskytnout paušální náhradu MHD v případě, že dobrovolník využívá předplatné s ohledem na místo bydliště a výkon služby, maximálně v částce odpovídající ceně jízdenky (bez přestupu, přestupní) tam a zpět nebo po předložení platné průkazky předplatitele.

Stravné

Rozsah dobrovolnické činnosti v převážné míře nepřekračuje zákonem stanovenou dobu 4 hodin. Stravné se tedy neposkytuje. Výjimkou jsou celodenní aktivity, které přesahují 4 hodiny, pak je dobrovolníkům zajištěno buď občerstvení, nebo poskytnuta finanční náhrada ve výši odpovídající náhradě dané zákoníkem práce či metodikou pro státní dotace, v případě, že je projekt financován z takových zdrojů.

Pracovní doba a doba odpočinku

Rozsah vykonávané dobrovolnické činnosti nepřekračuje zákonem stanovenou dobu na poskytnutí odpočinku. Výjimkou jsou celodenní aktivity, kdy je po 4 hodinách umožněna dobrovolníkům půlhodinová přestávka.

Pojištění dobrovolníků

Pojištění dobrovolníka je uzavřeno následně po podpisu smlouvy o dobrovolnické činnosti. Pojištění je sjednáno s Hasičskou vzájemnou pojišťovnou, a to na pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu dobrovolnické služby. Jedná se o pojištění pro případ vzniku odpovědnosti za škodu dobrovolníka, způsobenou jině osobě úrazem, nemocí, poškozením nebo zničením věci. (Další podrobnosti – viz přílohu – smlouva.)

7. Popis projektů Střediska NRP a metodika práce dobrovolníka

7.1 Projekt „Kmotři při dětských domovech“

Historie projektu

Projekt je realizován již od roku 1998, kdy v rámci roku dobrovolníků byl projekt podpořen z prostředků MŠMTV. Další významnou finanční podporu jsme na dobrovolnickou činnost získali od Nadace rozvoje občanské společnosti v rámci projektů Phare, projekt „Odjinud a přece spolu“. Oslovili jsme dětské domovy a nabídli volnočasové aktivity pro děti žijící v DD se zaměřením na romskou populaci. Oslovili jsme gymnázia a odborné školy. Pro zájemce o dobrovolnickou činnost jsme uspořádali vstupní seminář a uzavřeli s nimi smlouvu o dobrovolnické činnosti. Následně tito dobrovolníci začali realizovat pravidelné volnočasové aktivity pro děti a mládež z dětských domovů se zaměřením na výtvarné, dramatické, hudební a sportovní aktivity. Projekt je dlouhodobě podporován ze státních dotací Ministerstva vnitra ČR, Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, darů obcí, veřejnosti či firem. Ročně je proškolen a připraveno realizovat tento projekt cca 35 studentů.

Dobrovolnická činnost je dlouhodobá.

Dobrovolník v projektu

Stěžejním aktérem celého projektu jsou dobrovolníci, kterým je třeba věnovat potřebnou péči. Celý proces začíná oslovením nových dobrovolníků. Pomocí dobrovolníků již stávajících je vhodné udělat informační kampaň na střední škole, kde výběr probíhá. Na základě informací z této kampaně se pak zájemci rozmyslí, zda se chtějí účastnit přijímacího pohovoru. Ten se skládá z psychotestu, informačního dotazníku a motivačního pohovoru. Na základě výsledků z pohovoru pak uchazeči obdrží e-mailem informaci o tom, zda byli přijati, či nikoli.

Vzdělávání dobrovolníků

Na začátku školního roku probíhá úvodní proškolení nových dobrovolníků, se všemi dobrovolníky je sepsána smlouva a jsou řádně pojištěni.

Všichni dobrovolníci se pak scházejí cca 1× měsíčně na informačním setkání, supervizi či semináři. Náplní semináře bývá tematická přednáška, nápady na setkání, diskuse atd. Kmotři po celý školní rok sbírají kredity za svou účast na jednotlivých akcích a docházku do DD a na konci roku dochází k vyhodnocení jejich aktivity.

Kmotři, kteří jsou v projektu déle než 1 rok a mají patřičné předpoklady, se mohou stát tzv. patrony. Ti pak mají na starost vždy konkrétní skupinku 2–5 dobrovolníků. Patroni dohlížejí na řádné fungování skupiny, odevzdávání zpráv a docházku do DD. Dále má každý patron jednou za rok povinnost prezentovat určitou problematiku, která jej při práci s dětmi zaujala.

Na konci školního roku pak každý dobrovolník obdrží certifikát se svým jménem potvrzující jeho zapojení do projektu a počet hodin strávených dobrovolnickou činností.

Délka 1 setkání se u jednotlivých skupin liší a trvá 60–120 minut. Dobrovolníci musí věnovat dostatek času i pečlivé domácí přípravě setkání – průměrně 1 hodinu – a následnému sepsání a odeslání zprávy o setkání mailem koordinátorovi projektu. Průměrný počet dětí ve skupině byl snižen na 6. Snižování počtu přispělo ke klidnější atmosféře setkání, dětem se v menším kolektivu pracovalo podstatně lépe a zároveň si mohly lépe prožít individuální kontakt s dobrovolníky, kteří na ně měli dostatek času.

Přijímající organizace – spolupráce

Po 13 letech, kdy byl projekt realizován po celé ČR v 16 dětských domovech, jsme se s ohledem na prohloubení práce s dobrovolníky, dostupnosti a dosažitelnosti služby i motivace dobrovolníků zaměřili na gymnázium v Benešově a dětské domovy v okolí Benešova – což je Racek, Stránčice a Olešovice. S DD máme uzavřenou smlouvu o spolupráci na tomto projektu, pravidelně je navštěvujeme, získáváme od nich zpětné informace a konzultujeme případné problémy.

Desatero kmotrů při dětských domovech

1. V rámci projektu Kmotři při dětských domovech se jednou týdně setkáváme s dětmi v dětských domovech.
2. Náplní setkání jsou volnočasové aktivity. Potřebný materiál zajistí nebo následně uhradí Středisko náhradní rodinné péče po domluvě s koordinátorkou projektu.
3. Budeme respektovat dětského klienta a nebudeme jej ovlivňovat vlastními názory.
4. Nešíříme důvěrné informace o našich dětských klientech.
5. Při plánování činnosti jsme připraveni respektovat přání a omezení ze strany dětského domova. Závazná je i dohoda s koordinátorkou projektu.

6. Souhlasíme s tím, že nás koordinátorka projektu v dohodnutém rozsahu kontaktuje a informuje se o průběhu setkání, o našich postřezích ze setkání, o případných problémech apod. a my zároveň jednou týdně podáváme zprávu ze setkání.
7. Budeme-li muset ze závažných důvodů upustit od společné dohody, informujeme koordinátorku projektu.
8. V případě, že se ze závažných důvodů nebudeme moci dostavit na setkání, které bude z tohoto důvodu zrušeno, včas o tom informujeme koordinátorku a kontaktní osobu v dětském domově.
9. Souhlasíme s tím, že naše osobní údaje jsou poskytovány Středisku náhradní rodinné péče a dětskému domovu, který navštěvujeme.
10. Program setkání směřujeme k rozvoji osobnosti dítěte a přizpůsobujeme jej jeho potřebám.

Pravidla

- Smlouva se uzavírá zpravidla na dobu určitou, kterou je daný školní rok.
- Případný zájem dobrovolníka o pokračování své činnosti je řešen dodatkem k již uzavřené smlouvě.
- Kmotr dochází na setkání do dětského domova minimálně 1× měsíčně.
- Kmotr musí zachovávat mlčenlivost.
- Na začátku spolupráce se střediskem předá dobrovolník svůj životopis.
- Kmotr musí splnit podmínky týkající se průběžného vzdělávání, které má následující pravidla:
 - » kredity jsou udělovány za účast na seminářích, přednáškách, v supervizích a na dalších akcích pořádaných střediskem;
 - » každý kmotr si může sám zvolit, které z nabídnutých akcí navštíví;
 - » jednotlivé akce budou ohodnoceny následovně:
 - a) setkání v DD: 3 kredity
 - b) zpráva ze setkání: 3 kredity
 - c) účast na semináři půldenním: 5 kreditů

d) účast na semináři celodenním: 10 kreditů

e) měsíční setkání: 3 kredity.

Povinnosti

- Dobrovolníci mají za úkol připravit program pro setkání v dětském domově, kam pravidelně docházejí.
- V případě potřeby zajištění aktivity materiálem sdělí svůj záměr koordinátorovi, který mu tento požadavek zprostředkuje přes středisko a dodá. V případě nákupu materiálu, který není ve středisku k dispozici, je nutné tento nákup mít schválen a následně co nejdříve odeslat do střediska doklad o jeho nákupu.
- Po každém setkání je nutné, aby jeden z dobrovolníků napsal zprávu ze setkání a odeslal mailem koordinátorovi. V případě, že se setkání neuskutečnilo, je taktéž nutné tuto informaci předat.
- Z každého setkání je nutné zpracovat prezenční listinu – formulář předává koordinátor, tato prezenze je součástí zprávy ze setkání.
- Nemůže-li dobrovolník na setkání přijít, je nutné co nejdříve informovat dětský domov a předat současně tuto zprávu i koordinátorovi či komukoliv do Střediska NRP.
- Na konci každého měsíce musí dobrovolníci, kteří do daných zařízení dojíždějí, odeslat do střediska vyplněný formulář na cestovné, na kterém musí být vylepeny všechny jízdní doklady. V případě ztráty jízdních dokladů je nutné poslat čestné prohlášení o jejich ztrátě a požadavek na proplacení ceny obvyklé.
- Dobrovolníci se účastní pravidelných seminářů a supervizí pořádaných Střediskem náhradní rodinné péče.

Koordinátor

Koordinátor projektu je zkušený a proškolený pracovník Střediska NRP s odpovídajícím vzděláním a praxí, pracuje ve většině případů na dohodu o provedení práce. Je veden odborným garantem a komunikuje s programovým manažerem. Bezprostředně předává získané zprávy o realizovaných aktivitách, upozorňuje na případné problémy, komunikuje se smluvně zavázanými organizacemi. Zpracovává harmonogram školení a plán realizace jednotlivých aktivit tak, jak jsou smluvně dohodnuty s daným zařízením. Zpravidla 1× měsíčně hodnotí, kvantifi-

kuje a zpracovává měsíční přehledy o počtech dobrovolníků, hodin, dětí a realizovaných aktivitách. Zpracovává podklady pro průběžné a závěrečné zprávy dle pokynů manažera programu a podmínek smluv, které finančně zajišťují projekt. Podílí se na přípravě a psaní nových žádostí o podporu, dle potřeby se účastní pracovních schůzek a porad.

Spolupráce uvnitř skupiny dobrovolníků

Pokud je skupina dobrovolníků nesourodá a vídá se jen během akcí spojených s projektem, může být pro dobrovolníky obtížnější účinně navzájem komunikovat a domlouvat se na přípravách setkání. Ne úplně hladce se do fungující skupinky začleňovali noví dobrovolníci, podobně byly problémy tam, kde zůstal jeden zkušený dobrovolník a k němu přibyli „nováčci“.

Snažili jsme se o to, aby se dobrovolníci měli možnost vzájemně poznat a sehrát se během úvodního školení – je to jeden z důvodů, proč je vhodné, aby školení bylo vícedenní.

Vztahy s personálem v dětských domovech

Vzhledem k tomu, že množství organizací a dobrovolníků nabízí své služby dětským domovům, zvláště těm, které jsou v dobrém dosahu velkých měst, mají pracovníci DD často i špatné zkušenosti se zpočátku nadšenými dobrovolníky, jejichž zájem není trvalý nebo kteří nejsou schopni organizačně, kázeňsky či programově zvládat programy s dětmi. Mají tedy někdy nedůvěru k novým aktivitám přicházejícím zvenčí. Někdy vychovatelky cítí v nabízeném programu konkurenci. Nakonec jsou to ony, kdo musí s dětmi vařit večeři, uklízet, starat se o domácí úkoly a přípravu do školy, zatímco dobrovolníci se s dětmi věnují té zábavnější činnosti. Děti také samozřejmě mají dobrovolníky rády, a protože jsou dětem vzácnější, častokrát je vítají s větším nadšením než své vychovatelky, které vidí obden.

Proto je dobré, aby dobrovolníci a vychovatelé byli v úzkém kontaktu, hovořili o dětech a o tom, čím by pro ně aktivity kmotrů mohly být přínosné. Dobrovolníci také mohou nabídnout pomoc s aktivitami, které organizuje DD, a samozřejmě nabídnout doučování dětí.

7.2 Projekt „Dobrovolníci na klubech náhradních rodičů“

Historie projektu

Projekt Kluby náhradních rodičů je realizován od roku 2005. Kluby mají za cíl pomáhat rodičům s dětmi přijatými do osvojení či pěstounské péče, zvládat

jejich nelehkou roli. Smyslem „klubů“ je nalézt nejvhodnější způsob práce s přijatými dětmi pro uspokojování jejich psychických potřeb. Nové náhradní rodiny potřebují především náležitou přípravu, doprovázení celým procesem přijímání, následnou péči, pomoc a dlouhodobou podporu, aby obstály v rodičovských a manželských rolích a poskytly pak co nejvíce lásky, pomoci a porozumění svým novým „svěřeným“ dětem.

Program na „kluby“ je připravován tak, aby rodiče mohli nabízenou aktivitu využívat i se svými dětmi, ale odděleně. Proto bylo potřeba do aktivity pro děti zapojit i dobrovolníky.

Dobrovolnická činnost je dlouhodobá.

Dobrovolník je ve většině případů student střední nebo vyšší odborné školy sociálně právní, případně z jiné vysoké školy, ale i osoby z řad veřejnosti. Požadovaný věk 18 a výše. K oslovení dobrovolníků dochází zpravidla jednou ročně na začátku zimního semestru nebo dle osobního individuálního zájmu veřejnosti, zaslaným dotazníkem. Na základě zaslaného dotazníku a životopisu jsou dobrovolníci pozváni na vstupní seminář. Konečný výběr a schválení účasti dobrovolníka na projektu schvaluje vedoucí sociální pracovnice, která je odpovědná za realizaci klubů. Tato pracovnice úzce komunikuje s koordinátorem projektu, předává mu informace o plánovaném rozsahu a obsahu programu setkání, předpokládanému zájmu rodičů s dětmi, upozorňuje na případné odlišnosti dětské skupiny, motivuje a schvaluje připravený program dobrovolníků.

Smlouva s dobrovolníkem je uzavírána ve většině případů na dobu určitou, zpravidla na rok. V této smlouvě je uvedeno v jakém rozsahu, frekvenci a jakou aktivitu dobrovolník preferuje. Podle tohoto zájmu pak koordinátor skupiny sestaví svůj adresář tak, aby byl schopen realizovanou aktivitu dostatečně zajistit potřebným počtem dobrovolníků.

Činnost dobrovolníka spočívá v doprovázení dětí žijících v nových rodinách na pravidelných klubech NRP. Podílí se na přípravě programu, účastní se klubových setkání v odpoledních či večerních hodinách a seminářů dalšího vzdělávání či supervizí.

Koordinátor

Koordinátorem pro tuto skupinu dobrovolníků je proškolený pracovník Střediska NRP s odpovídajícím vzděláním a praxí, pracuje ve většině případů na dohodu o provedení práce. Je přímo podřízen vedoucí sociální pracovnici, účastní se

supervizí, jeho činnost monitoruje odborný garant projektu a koordinuje v rámci všech realizovaných aktivit koordinátor programu.

Úkolem koordinátora je:

- oslovovat a poskytovat základní informace proškoleným a evidovaným dobrovolníkům;
- evidovat zájemce o činnost;
- zajistit předávání informací o seminářích a aktivitách;
- podílet se na zajištění a přípravě plánovaných aktivit schváleného harmonogramu;
- zpracovávat zprávy z realizace jednotlivých aktivit;
- průběžně tyto dobrovolnické aktivity kvantifikovat;
- zpracovávat podklady pro průběžné a závěrečné zprávy;
- připravovat a zajišťovat materiál programu;
- komunikovat s dobrovolníky;
- hodnotit činnost dobrovolníků;
- předávat informace o dobrovolnících a jejich počtech na zajištění jednotlivých aktivit;
- kompletovat smlouvy a zajistit jejich podpis;
- účastnit se seminářů a supervizí.

Závěr

Zájemci o dobrovolnickou činnost mohou využít i dalších informací na portále <http://www.dobrovolnik.cz>, <http://www.hest.cz> a na stránkách ministerstva vnitra v oblasti prevence <http://www.mvcr.cz>

Dobrovolníci by měli rozumět základním potřebám dětí a vědět o základních charakteristických rysech věkové skupiny, se kterou budou pracovat. I v této oblasti si dovoluujeme odkázat na rozsáhlou odbornou literaturu.

Doporučená literatura

KONEČNÁ, Hana; KOUBOVÁ, Lucie. *Monitoring příprav na náhradní rodinnou péči v České republice: Popis současného stavu*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2010.

LANGMEIER, Josef; KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2006.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí?*. Praha: Portál, 2007.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují*. Praha: Portál, 2008.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000.

Úmluva o právech dítěte uvedena pod č.104/1991 Sb.

Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Přílohy

Příloha č. 1 – Náměty na jednotlivé aktivity

Dobrovolníci vítají náměty na činnost, je-li jich více, mohou vybírat ty, které jsou pro ně nejzajímavější a o kterých se domnívají, že budou bavit zrovna děti, ke kterým chodí. Na našich školeních se podíleli vedoucí jednotlivých dílen, kteří s dobrovolníky prošli ukázkami činnosti, jež je možné s dětmi dělat. Zároveň jsme se snažili poskytnout dobrovolníkům co nejvíce materiálů, ze kterých mohou později nápady čerpat. Velké množství materiálů určitě najdete v každé knihovně, nám se osvědčily klasické knížky od M. Zapletala a rozsáhlá řada nakladatelství Portál. Většina dobrovolníků byla schopna realizovat činnosti náležející do všech dílen, nejoblíbenější byla výtvarná a herní a sportovní činnost.

Chceme zdůraznit, že každá aktivita, kterou budou dobrovolníci s dětmi realizovat, by měla mít svůj výchovně-vzdělávací záměr, např. rozvoj jemné motoriky, procvičování paměti. Nikdy by však neměla být opomíjena stránka zábavy a budování vzájemných vztahů mezi dětmi.

Programy a náplně volnočasových aktivit

Výtvarné aktivity

V rámci pravidelných setkávání zaměřených na výtvarnou činnost se děti z dětských domovů postupně seznámí s celou řadou výtvarných technik a postupů, které povedou k rozšíření jejich kulturního obzoru.

Mezi zmíněné výtvarné techniky, kromě jiného, patří práce s papírem, veškeré grafické techniky, práce s hlinou, se dřevem, látkou, kovem apod.

Pro řadu romských dětí je nejpřístupnější cestou svobodného projevu výtvarná činnost, díky níž mohou děti vyjádřit své vlastní pocity, postoje a tvůrčí záměry, které se pak dále odrážejí v jejich vlastním osobním životě.

Veškeré techniky a náměty mají být pečlivě vybírány tak, aby měly pro děti i arteterapeutický význam.

Věříme, že arteterapeutické prvky používané při naší práci povedou k:

- pozitivnímu posílení sebevědomí;
- zklidnění dětí;
- vybití přebytečné energie;
- uvědomění si svého vlastního já, své vlastní hodnoty.

Jsme přesvědčeni o tom, že volba vhodných výtvarných prostředků a přívětivé „klíma“ ve skupině bude velkým přínosem zejména pro děti romské – ve většině případů děti neklidné, nejisté a hyperaktivní, které tvoří většinu obyvatel dětských domovů.

Hlavní okruhy výtvarných činností:

Prvním velkým okruhem je člověk – já sám a všechno, co se děje uvnitř mě, jak se cítím, co prožívám. Hlavním záměrem je, aby si děti při této práci vyzkoušely malovat své vlastní pocity.

Druhým okruhem je moje okolí, krajina, vše, co mě obklopuje. Děti mohou pořádat objevné cesty za vším, na co si můžeme sáhnout a co můžeme vnímat všemi smysly.

Třetí velký okruh je pohádkový. Navzdory tomu, čím si tyto děti procházejí, či snad právě proto, mu zůstávají stále věrné.

Naším hlavním cílem je celý tvůrčí proces; to, jak si jednotlivé děti hledají své vlastní cesty k vyjádření, jak procházejí jednotlivými etapami výtvarné práce a hlavně, jakou mají ze své práce radost.

Hudební aktivity

K tomu, abychom pochopili význam hudby pro lidstvo, nemusíme chodit do koncertních sálů a být hudebně vzdělaní. U většiny z nás se vztah k hudbě vyvíjel a měnil, souviselo to s tím, jak jsme poznávali svět kolem sebe. Je zbytečné zmiňovat se, jak jsou děti z dětských domovů v tomto ohledu znevýhodněny. Zejména pak děti romské mají k hudbě svůj specifický vztah, který je třeba dále rozvíjet a vést.

Skupina dětí může být při samotných činnostech skupinou vzdělávací, oddechovou či terapeutickou. Zde ale už záleží na schopnostech studenta – dobrovolníka, jakou cestu si zvolí. Může to být do určité míry i kombinace těchto metod. Vždy by měl být zachován metodický postup těchto činností:

- zahájení (rozehřívací hra či ukázka);
- hlavní činnost;
- diskuse, zpětná vazba;
- zakončení, závěr.

Dětem by měl být v první řadě dán pocit bezpečí při zmiňovaných činnostech; tzn., že dítě je zde dobrovolně, nebude za nic známkováno, bude respektováno

jeho vyjadřování a jeho práce v dané činnosti. Měly by být tedy vymezeny určité hranice fyzické, psychické i etické. Některé aspekty týkající se hranic jsou určeny tím, jak je skupina strukturovaná. Svou roli zde hraje nejen způsob zahájení a ukončení, ale i společný záměr (cíle) sdílený celou skupinou.

Je pravděpodobné, že se skupina bude skládat z různých nadaných jedinců. Je proto třeba činnosti naplánovat tak, aby je všichni zvládli a zároveň udrželi pozornost. Děti by měly mít možnost nové věci, které se během hudební dílny naučí, předvést ostatním dětem z DD či ze svého okolí, např. při různých hudebních vystoupeních pro veřejnost.

Hry a sportovní aktivity

Hry a sportovní aktivity mají nepochybně blahodárný vliv jak na fyzickou stránku dítěte, tak i na jeho psychickou stránku. Při těchto aktivitách budou mít děti pestrou nabídku vyžití, a to vždy s ohledem na to, co je cílem dané herní aktivity.

Velký důraz je kladen na výběr hry vzhledem k cílové skupině, která se dané aktivity bude účastnit. Samozřejmostí bude budování smyslu pro hru fair play a vzájemné ohleduplnosti při sportu.

Z naší zkušenosti víme, že velmi populární mezi dětmi v DD je například floorball nebo volejbal, široký záběr má potom vybíjená. V žádném případě však nepůjde v dětském domově o hraní si na výkony, nýbrž si hrajeme pro zábavu, pro získání nějaké dovednosti, popř. pro její zdokonalení.

Každá hra musí být vždy pečlivě připravena.

Postup při plánování herní a sportovní dílny (konkrétní hra se vždy specifikuje dle jednotlivých DD, jejich možností, potřeb atd.):

Co činí hru hrou?

- Časová omezenost

Jedná se o jeden ze základních rysů každé hry. Hra má jasný začátek a jasný konec, nemůže se plynule propojovat s běžným životem. To jediné, co si člověk ze hry do života odnese, je nové poznání, nová zkušenost, poznání hranic.

- Pravidla

Základním rysem jsou pravidla, která pro hru vytvářejí specifické prostředí. Jsou hry, které striktně vyžadují fair play. Základní vlastností pravidel má být, že pravidla neztěžují, ale zjednodušují život ve hře.

- Dobrovolnost

Je nedílným rysem hry. Hru mohu já jako organizátor kdykoliv ukončit, pokud budu mít pocit, že existuje riziko, které není možné akceptovat a ošetřit. Ze hry může jedinec kdykoliv odstoupit, pokud se necítí dobře, pokud má strach a z řady dalších důvodů. Ve chvíli, kdy nemám možnost ze hry odejít, přestává být hra hrou. V této souvislosti je třeba zdůraznit vliv skupiny, týmu, družstva, který může být natolik silný, že mu jedinec není schopen vzdorovat.

- Možnost opakování

Většina her, ve sportu zejména, dává prostor pro opakování, zejména v případě selhání. Každý má možnost úkol, pohyb opakovat tak dlouho, dokud není s výsledkem spokojen. Tento fakt je třeba zohlednit při hrách, jejichž cílem je překonání strachu a bariér, případně nalezení či posunutí vlastních hranic.

Kategorizace sportovních a herních činností (podle základních cílů a zaměření):
Základním kritériem třídění her a sportovních činností je cíl. Cílem se rozumí hlavní záměr organizátora, to, k čemu má hra sloužit. Opět nabídneme heslovité třídění dle cíle, které není vyčerpávající, ale pouze nastiňující:

- naučit nový sport s novými prostředky (základní lekce v softballu);
- zlepšení koordinace pohybů a motoriky (hry s míčem);
- cvičení postřehu;
- posilování;
- kompenzační cviky;
- hraní si pro hru.

Třídění podle cíle bylo zaměřeno na sportovní a pohybovou oblast, podobné cíle je možné najít u didaktických a psychologických her.

Dalším kritériem může být například herní princip, který stanoví, kdo je ve hře úspěšný:

- soupeření;
- spolupráce;
- náhoda;
- fantazie.

Všechny tyto principy je možné kombinovat a využít i ve fyzicky zaměřených hrách.

Motivace je naprosto nutná pro úspěch jakékoliv činnosti. Je třeba nějakým způsobem navodit atmosféru, která zaujme a je ve vztahu k další činnosti. Touto „motivační etapou“ může být krátká scénka sehraená organizátory, malinká hříčka před velkou hrou, úryvek z tematického textu.

Vysvětlení pravidel

Věrní zásadám, nevysvětlujme pravidla déle, než budeme následně hrát.

Vlastní hra

Ukončení

Je důležité se přesvědčit, že všichni již hru ukončili.

Zhodnocení

Každá hra musí mít jasné zhodnocení výsledků. Musí zaznít, kdo uspěl, kdo úkol splnil.

Dobrym pravidlem je nekomentovat výsledek: „Pepíček byl poslední, všichni víme proč.“

Jako drobnost se může jevit rozdíl mezi „poslední“ a „padesátý třetí“, byť oboje znamená to samé.

Je třeba si uvědomit, že hodnotit máme pouze to, co bylo stanoveno v pravidlech, jako kritérium. Pokud je kritériem pouze splnění úkolu, není dobré hodnotit pořadí, ve kterém ho jednotlivci či skupiny splnili.

Dramatické aktivity

Při dramatických aktivitách půjde především o zábavu a poznávání například romské kultury. Při dramatických činnostech půjde především o rozvoj dovedností v oblasti řečové, pohybové; děti budou mít možnost pracovat s tématy, která jsou blízka jejich kultuře. Při dramatických aktivitách je dětem nabízena řada možností pro jejich projevy, pozitivní vybití energie, učení se novým věcem. Děti se budou učit vyjadřovat věci kolem sebe a pocity v sobě jinak než slovně nebo vizuálně, pracovat s dechem a především bavit se.

I při těchto aktivitách je kladen velký důraz na dobrovolnou účast dětí na setkání a musí být pečováno o jejich pocit bezpečí, který musí být respektován především. Důležitou součástí a výstupem dramatických aktivit je prezentování

naučených dovedností (říkankové pásmo, pantomima, divadlo apod.) před publikem – zpočátku před ostatními dětmi z DD a personálem, a když se některá z dramatických činností obzvláště podaří, tak dále ve spojení s hudební aktivitou, před „velkým“ publikem na větší akci.

Zde předkládáme ukázkový program dramatického setkání v dětském domově:

Program je zaměřen na 3 cílové skupiny:

děti od 7 do 12 let

adolescenti od 12 do 16 let

starší 16 let = pomocníci dobrovolníků

Děti:

Seznamovací část = hrou se navzájem seznámíme (dítě řekne své jméno a pak ukáže beze slov něco, co má rádo a co začíná na stejné písmeno jako jeho jméno, např. Klárka má ráda koně, tak ukáže ostatním, jak jede na imaginárním koni a oni musí věc uhodnout). Tím zjistíme, zda děti nejsou stydlivé a jaké mají vyjadřování slovní a pohybové (pantomima) a odvodíme z jejich schopností další postup.

Pro děti je důležité naučit se správně dýchat. Například cvičením vleže na zemi (břicho přirovnáme k nafukovacímu balonku a snažíme se vysvětlit, jak vzduch prochází tělem až do dutin na obličeji, kde rezonuje, vzduch přirovnáme k malým kuličkám, které pospíchají z těla ven, aby mohly sestavit slovo). Tato cvičení postupem času ztěžujeme spojením s jazykolamy nebo říkankami při výdechu.

Dobrovolník naučí děti několik jazykolamů a říkanek, které budou používat při pohybu v prostoru. Zadáme říkanku a děti chodí po místnosti a říkají ji, najednou začneme říkanku povídat velmi nahlas a jako reakce by mělo být to samé od skupinky dětí. Způsoby říkání by se měly měnit a děti reagovat (dobrovolník chodí po místnosti a šeptá jazykolam kolemjdoucích dětí do ucha, reakcí je, že děti si jej také navzájem šeptají do uší), všechny tyto změny by měly být doprovázeny i pohybem, při šeptání se potichu našlapuje a snaží se rukama naznačit naslouchání atd., vše záleží na individuálním vycítění situace a reakce dítěte.

Tato cvičení by měla být součástí každého setkání samozřejmě s obměnami a jiným zadáním, aby se nestala všedními a později i nudnými. Měla by být způsobem, jak navodit uvolněnou atmosféru a zároveň získat koncentraci.

Následující část hodiny by měla být odvozena z dovedností a schopností dětí.

U dětí s menší schopností pohybu používáme spojení slov (básnička, říkanka, jazykolam) s nějakou činností v něm obsaženém, tzn. ... „už ty pilky dořezaly...“ Děti napodobují řezání pilou.

Naopak děti s větší pohybovou a výrazovou možností mohou spojit pohyb se slovem v etudách na jakémkoliv téma (nejprve je zadáváme, později si děti vybírají samostatně a připravují si etudu jako hádanku). Začínáme s lehčími tématy, jako je les (děti předvádějí stromy a zvířátka spolu s vydáváním pro ně typických zvuků), později jsou témata komplikovanější. Výsledkem konání by však mělo být dorovnání rozdílů mezi slovním a pohybovým vyjádřením, samozřejmě s přihlédnutím k individuálním schopnostem dítěte.

Všechna „cvičení“ lze použít k pásmu např. básniček, říkanek nebo zahrání pohádky. Děti si zahrají jak postavy z příběhu (princeznu), tak i živé kulisy (kouzelný les).

Adolescenti

S nimi se také seznámíme, nejlépe je obměnit hru s dětmi. Mohou se představit pantomimou na každé abecední písmeno ze svého jména a dobrovolníkův úkol bude ho uhodnout; na oplátku i on se představí touto formou. Po tomto představení navážou hovor o tom, co mají a nemají rádi, co čtou a o co se zajímají. Výsledkem bude seznámení se slovní zásobou, vyjadřováním a pohybovými schopnostmi jedince.

I oni se musí naučit správně dýchat a vyslovovat, k tomu jsou určeny jazykolamy spolu s dechovými cvičeními. Měli by však tuto část hodiny brát jako relaxační a zábavnou. Nesmí se stydět, křičet na sebe, nahlas se smát a jakkoliv se emotivně projevit. I u těchto cvičení používáme pohyb v prostoru.

Imaginární etudy jsou výborným začátkem pro samostatné vyjádření určité situace a pocitů těchto starších „dětí“.

Další zkušeností jsou různé scénky, přičemž je dobré každému účinkujícímu zadat odlišnou povahu. Scénka by neměla být předem připravena a měla by se odvíjet jen podle instinktivního jednání „herců“ (např. zasekl se výtah, je v něm 5 osob – pubertální slečna, paní s panickou hrůzou z uzavřených prostor, pán s pocitem méněcennosti, namyšlený mladík, ředitel společnosti, která v budově sídlí – vzniká konflikt, který si žádá řešení, apod.).

Postupem času by se měli seznámit s různými romskými nejen texty, nejlépe pověstmi, mýty a příběhy jim blízkými, naučit se navazovat v dialogu a vnímat ostatní účinkující v prostoru.

Je dobré mít rozpracováno více textů, aby se naučili přecházet mezi rozdílnými povahami a aby je práce s jedním textem nepřestala bavit. Samozřejmě počet je závislý na možnostech dětí (paměti, vžití se do role atp.).

Dospívající z dětských domovů jako organizátoři aktivity

Dobrovolník si může vybrat pomocníky z řad dospívajících z dětského domova a zasvětit je do postupů a chodu hodiny. Pomocník se organizace dramatických aktivit účastní po absolvování několika hodin dramatu v rámci volnočasové aktivity.

Příloha č. 2 – Smlouva o výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby

Smlouva o výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby

(uzavřené dle § 5 zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů)

Článek I. Smluvní strany

Název: Středisko náhradní rodinné péče, o. s.

Sídlo: Jelení 91, 118 00 Praha 1

IČ: 60457937

kontakt: 233 355 309, e-mail: info@nahradnirodina.cz

zastoupené: PhDr.Vědunou Bubleovou

(dále jen „vysílající organizace“)

a

Jméno, příjmení:

Trvale bytem:

Rodné číslo:

(pouze u osob mladších 18 let) zastoupený zákonným zástupcem (opatrovníkem)

Jméno, příjmení:

Trvale bytem:

(dále jen „dobrovolník“)

kontaktní údaje (pokud jsou rozdílné od místa trvalého bydliště):

adresa pro doručování:

tel. číslo: e-mail:

Článek II. Předmět smlouvy

Předmětem smlouvy je závazek vysílající organizace umožnit dobrovolníkovi za níže stanovených podmínek výkon dobrovolnické služby pro potřebu přijímající organizace (dětský domov) na straně jedné a závazek dobrovolníka vykonávat dobrovolnickou službu svědomitě, pečlivě a bez nároku na odměnu na straně druhé.

Článek III.

Podmínky pro účast v dobrovolnické službě

1. Platnost smlouvy – dobrovolník bude vykonávat dobrovolnickou službu ode dne podpisu smlouvy do
2. Místem výkonu dobrovolnické služby je sídlo dětského domova
.....
3. Dobrovolník je pověřen následujícími činnostmi – volnočasové aktivity dětí žijících v dětských domovech.
4. Dobrovolník se zavazuje k účasti na vstupní přípravě organizované vysílající organizací a vysílající organizace se zavazuje tuto přípravu dobrovolníkovi poskytnout včetně informování dobrovolníka o možných rizicích spojených s výkonem dobrovolnické služby, která by mohla ohrozit jeho život nebo zdraví.
5. Dobrovolník se zavazuje vrátit poměrnou část výdajů vynaložených vysílající organizací pro případ ukončení výkonu dobrovolnické služby z jeho strany z jiných než zřetele hodných důvodů.
6. Smluvní strany se dohodly v následujících otázkách takto:
 - vysílající organizace zajistí dobrovolníkovi získání potřebných znalostí, dovedností a obdržení informací s ohledem na povahu dobrovolnické služby;
 - vysílající organizace na vyžádání dobrovolníka vystaví „Osvědčení o výkonu dobrovolnické služby“;
 - vysílající organizace hradí náhrady výdajů spojených s nezbytnou přípravou k účasti dobrovolníka na programu – pronájem prostor, prezentační materiály, podklady pro realizaci projektu apod.;
 - vysílající organizace hradí stravné do max. denní výše 100 Kč, pokud dobrovolník odpracuje za den více než 4 hodiny;
 - vysílající organizace hradí ubytování do max. výše 200 Kč za den, pokud to rozsah dobrovolnické práce vyžaduje;
 - vysílající organizace hradí náklady na cestovné hromadnou veřejnou dopravou v prokázané výši a časově související s realizovanou aktivitou;

- výjimku tvoří použití osobního automobilu – vysílající organizace hradí pouze náklady odpovídající nákladům na použití hromadné dopravy;
 - vysílající organizace poskytne pracovní prostředky pro vybavení jednotlivých akcí projektů, pokud jsou pro tuto realizaci nutné – materiálem i technikou;
 - vysílající organizace neposkytuje ochranné pracovní prostředky – pro výše citované činnosti dobrovolníka nejsou potřebné.
7. Rozsah pracovní doby 1× týdně 2 hodiny. Dobrovolnická činnost nepřesahuje 4 hodiny nepřetržité práce, doba odpočinku se na tuto činnost nevztahuje.
8. Součástí této smlouvy jsou přílohy:
- mlčenlivost;
 - prohlášení zákonného zástupce (pokud je to nutné);
 - životopis;
 - výpis z rejstříku trestů;
 - čestné prohlášení o zdravotní způsobilosti.
9. Důvody, za kterých lze výkon dobrovolnické činnosti předčasně ukončit:
- závažné porušení smlouvy o výkonu dobrovolnické smlouvy;
 - zdravotní nebo jiné problémy, které nedovolují výkon dobrovolnické činnosti;
 - jiné závažné a zřetele hodné důvody;
 - na základě písemné nebo ústní dohody obou smluvních stran.

Článek IV.

Závěrečná ustanovení

- V otázkách touto smlouvou výslovně neupravených se strany řídí příslušnými ustanoveními zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, popř. zákonem č. 40/1964 Sb. (občanský zákoník), v platném znění.

- Vysílající organizace prohlašuje, že uzavřela pojistnou smlouvu kryjící odpovědnost na majetku nebo zdraví, kterou dobrovolník při výkonu dobrovolnické činnosti způsobí z nedbalosti sám nebo mu bude při výkonu dobrovolnické činnosti způsobena.
- Zákonný zástupce dobrovolníka (opatrovník, v případě dobrovolníka mladšího 18 let) tímto dává souhlas k výkonu dobrovolnické činnosti ve smyslu § 7 odst. 4 zákona č. 198/2002 Sb., a to za podmínek stanovených touto smlouvou a zákonem o dobrovolnické službě.
- Veškeré změny a dodatky k této smlouvě vyžadují písemnou formu.
- Smlouva se vyhotovuje ve dvojím provedení, z nichž každá má platnost originálu, každá ze smluvních stran obdrží jeden výtisk.
- Smluvní strany prohlašují, že tuto smlouvu uzavřely svobodně a vážně a na důkaz toho připojují vlastnoruční podpisy.

V dne

Dobrovolník,
případně odpovědný zástupce

Za vysílající organizaci
(jméno osoby oprávněné jednat
a podepisovat za organizaci)

Příloha č. 3 – Smlouva o výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby

Smlouva o výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby

(uzavřené dle § 5 zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů)

Článek I. Smluvní strany

Název: Středisko náhradní rodinné péče, o. s.

Sídlo: Jelení 91, 118 00 Praha 1

IČ: 60457937

kontakt: 233 355 309, e-mail: info@nahradnirodina.cz

zastoupené: PhDr.Vědunou Bubleovou

(dále jen „vysílající organizace“)

a

Jméno, příjmení:

Trvale bytem:

Rodné číslo:

(pouze u osob mladších 18 let) **zastoupený zákonným zástupcem (opatrovníkem)**

Jméno, příjmení:

Trvale bytem:

(dále jen „dobrovolník“)

kontaktní údaje (pokud jsou rozdílné od místa trvalého bydliště):

adresa pro doručování:

tel. číslo: e-mail:

Článek II. Předmět smlouvy

Předmětem smlouvy je závazek vysílající organizace umožnit dobrovolníkovi za níže stanovených podmínek výkon dobrovolnické služby pro její vlastní potřebu na straně jedné a závazek dobrovolníka vykonávat dobrovolnickou službu svědomitě, pečlivě a bez nároku na odměnu na straně druhé.

Článek III.

Podmínky pro účast v dobrovolnické službě

1. Platnost smlouvy – dobrovolník bude vykonávat dobrovolnickou službu ode dne podpisu smlouvy do
2. Místem výkonu dobrovolnické služby jsou:
 - realizace klubů náhradních rodičů – Jedličkův ústav, V Pevnosti 3, Praha 4;
 - realizace seminářů a workshopů – prostory domu v Jelení ul. 91, Praha 1;
 - případně jiné pronajaté prostory vysílající organizace pro určenou realizovanou aktivitu spojenou s dobrovolnickou činností.
3. Dobrovolník je pověřen následujícími činnostmi – doprovázení dětí a mládeže žijící v náhradní rodinné péči a doprovázení mladých lidí žijících v dětských domovech.
4. Dobrovolník se zavazuje k účasti na vstupní přípravě organizované vysílající organizací a vysílající organizace se zavazuje tuto přípravu dobrovolníkovi poskytnout včetně informování dobrovolníka o možných rizicích spojených s výkonem dobrovolnické služby, která by mohla ohrozit jeho život nebo zdraví.
5. Dobrovolník se zavazuje vrátit poměrnou část výdajů vynaložených vysílající organizací pro případ ukončení výkonu dobrovolnické služby z jeho strany z jiných než zřetele hodných důvodů.
6. Smluvní strany se dohodly v následujících otázkách takto:
 - vysílající organizace zajistí dobrovolníkovi získání potřebných znalostí, dovedností a obdržení informací s ohledem na povahu dobrovolnické služby;
 - vysílající organizace na vyžádání dobrovolníka vystaví „Osvědčení o výkonu dobrovolnické služby“;
 - vysílající organizace hradí náhrady výdajů spojených s nezbytnou přípravou k účasti dobrovolníka na programu – pronájem prostor, prezentační materiály, podklady pro realizaci projektu apod.;
 - vysílající organizace hradí stravné do max. denní výše 100 Kč, pokud dobrovolník odpracuje za den více než 4 hodiny;

- vysílající organizace hradí ubytování do max. výše 200 Kč za den, pokud to rozsah dobrovolnické práce vyžaduje;
 - vysílající organizace hradí náklady na cestovné hromadnou veřejnou dopravou v prokázané výši a časově související s realizovanou aktivitou;
 - výjimku tvoří použití osobního automobilu – vysílající organizace hradí pouze náklady odpovídající nákladům na použití hromadné dopravy;
 - vysílající organizace poskytne pracovní prostředky pro vybavení jednotlivých akcí projektů, pokud jsou pro tuto realizaci nutné – materiálem i technikou;
 - vysílající organizace neposkytuje ochranné pracovní prostředky – pro výše citované činnosti dobrovolníka nejsou potřebné.
7. Rozsah pracovní doby:
- KLUB NÁHRADNÍCH RODIČŮ – zpravidla jednou měsíčně, čas 17:30–20:30 hod.
 - JEDNODENNÍ AKCE – 3 až 4 v roce, čas 9:00–12:00; 13:00–17:00 hod.
 - Rozsah odpočinku:
 - » odpolední aktivity – doba pracovní činnosti nepřekračuje 4 hodiny;
 - » celodenní aktivity – jedna polední přestávka v rozsahu 1 hodiny;
 - » vícedenní aktivity – jedna polední přestávka v rozsahu 1 hodiny.
 - Maximální rozsah práce dobrovolníka za rok cca 250 hodin/rok.
8. Součástí této smlouvy jsou přílohy:
- mlčenlivost;
 - prohlášení zákonného zástupce (pokud je to nutné);
 - životopis;
 - výpis z rejstříku trestů;
 - čestné prohlášení o zdravotní způsobilosti.
9. Důvody, za kterých lze výkon dobrovolnické činnosti předčasně ukončit:
- závažné porušení smlouvy o výkonu dobrovolnické smlouvy;

- zdravotní nebo jiné problémy, které nedovolují výkon dobrovolnické činnosti;
- jiné závažné a zřetelné důvody;
- na základě písemné nebo ústní dohody obou smluvních stran.

Článek IV.

Závěrečná ustanovení

- V otázkách touto smlouvou výslovně neupravených se strany řídí příslušnými ustanoveními zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, popř. zákonem č. 40/1964 Sb. (občanský zákoník), v platném znění.
- Vysílající organizace prohlašuje, že uzavřela pojistnou smlouvu kryjící odpovědnost na majetku nebo zdraví, kterou dobrovolník při výkonu dobrovolnické činnosti způsobí z nedbalosti sám nebo mu bude při výkonu dobrovolnické činnosti způsobena.
- Zákonný zástupce dobrovolníka (opatrovník, v případě dobrovolníka mladšího 18 let) tímto dává souhlas k výkonu dobrovolnické činnosti ve smyslu § 7 odst. 4 zákona č. 198/2002 Sb., a to za podmínek stanovených touto smlouvou a zákonem o dobrovolnické službě.
- Veškeré změny a dodatky k této smlouvě vyžadují písemnou formu.
- Smlouva se vyhotovuje ve dvojím provedení, z nichž každá má platnost originálu, každá ze smluvních stran obdrží jeden výtisk.
- Smluvní strany prohlašují, že tuto smlouvu uzavřely svobodně a vážně a na důkaz toho připojují vlastnoruční podpisy.

V dne

Dobrovolník,
případně odpovědný zástupce

Za vysílající organizaci
(jméno osoby oprávněné jednat
a podepisovat za organizaci)

Příloha č. 4 – Smlouva o spolupráci

Smlouva o spolupráci

uzavřená mezi

Střediskem náhradní rodinné péče, o. s.

(občanské sdružení)

Č. registrace: II/s-OS/1-25 352/94-R

ze dne 12. 9. 1994 u Ministerstva vnitra ČR

se sídlem: Praha 1, Jelení 91, 118 00

IČO: CZ60457937

Zastoupené: PhDr.Vědunou Bubleovou

(vysílající organizace – Středisko NRP)

a

Organizací:

Se sídlem:

IČO: Zastoupené:

(přijímající organizace)

I.

Předmět smlouvy

Předmětem smlouvy je závazek vysílající organizace – Střediska NRP – vyslat dobrovolníka za níže stanovených podmínek a v rozsahu smlouvy uzavřené mezi ní a dobrovolníkem na straně jedné a závazek přijímající organizace umožnit dobrovolníkovi výkon činností specifikovaných touto smlouvou na straně druhé.

II.

Rozsah spolupráce

V rámci projektu budou organizovány pravidelné aktivity, zpravidla jedenkrát týdně v rozsahu 1,5 hodiny v místě sídla přijímající organizace. Dále viz přílohu smlouvy – určení dne, hodiny a kontaktu na skupinu dobrovolníků zajišťující aktivity.

III.

Podmínky výkonu dobrovolnické služby

1. Dobrovolník bude u přijímající organizace pověřen následujícími činnostmi:

- výtvarné aktivity v určených prostorách zařízení;
 - herní aktivity v určených prostorách zařízení;
 - pomoc s péčí o děti, která nenahrazuje práci zaměstnanců zařízení;
 - aktivní trávení volného času mimo budovu zařízení s jeho souhlasem.
2. Dobrovolníkovi nebude poskytnuto ubytování ani stravování po dobu výkonu dobrovolnické činnosti.
 3. Dobrovolník nebude přijímající organizací vybaven žádnými pracovními prostředky.
 4. Dobrovolník nebude přijímající organizací vybaven žádnými osobními ochrannými pracovními prostředky.
 5. Vysílající organizace je oprávněna ověřovat průběh dobrovolnické služby – pravidelným hlášením ze strany přijímající organizace, osobními návštěvami.
 6. Vysílající organizace bere na vědomí, že v průběhu dobrovolnické služby mohou ohrozit zdraví dobrovolníka tato rizika:
 - výskyt infekce v zařízení;
 - dopravní nehoda při cestování do/ze zařízení;
 - živelní událost.
 7. Přijímající organizace se zavazuje k informování vysílající organizace o rizicích, která mohou ohrozit zdraví nebo život dobrovolníka, vzniklých v průběhu dobrovolnické služby a zároveň se zavazuje přijmout neprodleně opatření, která tato rizika vyloučí, a v případě neodstranitelných rizik omezí.

IV.

Závazky obou smluvních stran

Vysílající organizace – středisko se zavazuje:

- a) Určit odpovědného pracovníka za tento projekt a skupinu dobrovolníků.
- b) Zajistit všestranné proškolení dobrovolníků – zákonné povinnosti dob-

rovolnické práce, problematika náhradní rodinné péče, sociálně-právní ochrana dětí, sociální dovednosti, problematika ústavní péče.

- c) Smluvně zajistit skupinu dobrovolníků pro danou přijímající organizaci. Dobrovolníky pojistit pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou jiné osobě úrazem, nemocí, poškozením, zničením nebo pohřešováním (ztrátou) věci.
- d) Předat s touto smlouvou i jmenný seznam připravených dobrovolníků.
- e) Pověřit odpovědného koordinátora projektu, který bude zajišťovat komunikaci mezi skupinou dobrovolníků, přijímající a vysílající organizací.
- f) Pravidelným monitoringem a supervizí kontrolovat dobrovolnickou činnost.
- g) Zajistit materiál pro jednotlivé aktivity.
- h) Hradit náklady na dopravu dobrovolníků do místa realizace dobrovolnické činnosti.

Přijímající organizace se zavazuje:

- a) Určit nejvhodnější čas pro setkání s dětmi a zajistit pro ně vhodné prostory.
- b) Určit odpovídající skupinu dětí.
- c) Stanovit odpovědného pracovníka, který bude prostředníkem mezi vedením školy a dobrovolníky a zároveň bude zajišťovat komunikaci se střediskem či koordinátorem projektu.
- d) Případné problémy neprodleně oznámit a řešit s odpovědným pracovníkem ze střediska.
- e) Umožnit uskladnění výtvarného materiálu.
- f) Proškolit a seznámit dobrovolníky na vstupním semináři o chodu zařízení a jeho bezpečnostních pravidlech.

V.

Platnost smlouvy

1. Tato smlouva vstupuje v platnost dnem podpisu obou smluvních stran a je uzavřena na dobu určitou do s možností dalšího prodloužení.

2. Smlouvu je možné prodloužit, její platnost je závislá na možnosti a získání finanční podpory.
3. Případné prodloužení smlouvy bude řešeno dodatkem k této smlouvě.

VI.

Příloha smlouvy

Přílohou této smlouvy je:

- Informační list obsahující rozpis skupiny dobrovolníků, kontakt na koordinátora skupiny a kontakt na pracovníka odpovědného za přijímající organizaci.
- Stanovy vysílající organizace.
- Kopie akreditace pro danou oblast dobrovolnické činnosti.

VII.

Jiná ustanovení

Dobrovolníci nepřebírají odpovědnost za děti v průběhu setkání, odpovědnost podle dalších právních předpisů není tímto dotčena.

VII.

Závěrečná ustanovení

1. Veškeré dodatky k této smlouvě mohou být učiněny pouze písemnou formou po dohodě obou smluvních stran.
2. Tato smlouva se vyhotovuje ve dvou stejnopisech a každá ze smluvních stran obdrží po jednom.

V Praze dne

Za vysílající organizaci – Středisko NRP

Za přijímající organizaci

podpis

podpis

Příloha č. 5 – Mlčenlivost

MLČENLIVOST (součást smlouvy o dobrovolnické činnosti)

Dobrovolník

Rodné číslo:

Se zavazuje:

1. Zachovávat úplnou mlčenlivost o všech informacích, se kterými přijde během své dobrovolnické činnosti do styku. Jde především o:
 - všechny informace týkající se klientů (jejich osobních údajů, zdravotního stavu, majetkových poměrů apod.);
 - informace získané ze supervizních a evaluačních setkání, především skutečnosti týkající se druhých dobrovolníků;
 - informace týkající se svěřených podkladů a právních dokumentů;
 - informace o účasti dalších dobrovolníků;
 - informace o spolupracujících organizacích apod.
2. Neposkytovat sdělovacím prostředkům žádné informace o středisku bez dohody s ředitelkou občanského sdružení, s výjimkou obecných informací o cílech organizace. V případě zájmu média odkázat na ředitelku střediska.
3. Chránit veškerou dokumentaci střediska před zneužitím.

Bere na vědomí, že:

1. Je touto mlčenlivostí vázán vůči všem dalším organizacím a osobám. Výjimku tvoří situace, kdy je každému občanu uložena ze zákona oznamovací povinnost. V takovém případě je doporučena konzultace s koordinátorem nebo ředitelkou střediska.
2. Mlčenlivost nezaniká ukončením smlouvy o dobrovolnické činnosti, ani ukončením výkonu dobrovolnické činnosti samotné.
3. Pouze ředitelka střediska může rozhodnout o tom, která z informací může být uvolněna a komu poskytnuta (týká se například informací pro školení, supervizní semináře, diplomové práce apod., vždy je třeba dbát zvýšené ochrany klientů – používat pouze statistické údaje, bez osobních dat, změna pohlaví atd.).

4. Porušení výše uvedených zásad může být důvodem k ukončení spolupráce dobrovolníka a střediska.

V Praze dne

Podpis dobrovolníka

Příloha č. 6 – Příloha smlouvy o výkonu dobrovolnické služby

PRÁVIDLA PRO KMOTRY PŘI DĚTSKÝCH DOMOVECH

Dobrovolník se zavazuje k plnění podmínek týkajících se průběžného vzdělávání, které má následující pravidla:

1. Všichni kmotři během školního roku sbírají kredity – body za svou aktivitu.
2. V každém školním roce je nutné získat minimálně 70 kreditů. Dobrovolníci, kteří nedosáhnou tohoto počtu kreditů, nemohou v dalším školním roce v projektu již pokračovat.
3. Kredity jsou udělovány za účast na seminářích, přednáškách, supervizích a dalších akcích pořádaných střediskem. Každý měsíc se koná pravidelné info-setkání dobrovolníků a koordinátora projektu.
4. Každý dobrovolník si může sám zvolit, které z nabídnutých akcí navštíví.
5. Jednotlivé akce budou ohodnoceny následovně:
 - a) setkání v DD: 3 kredity
 - b) zpráva ze setkání: 3 kredity
 - c) účast na semináři půldenním: 5 kreditů
 - d) účast na semináři celodenním: 10 kreditů
 - e) měsíční setkání: 3 kredity.
6. Dobrovolníci, kteří se projektu účastní déle než 1 školní rok a splní stanovené podmínky, se mohou stát patrony – vedoucími skupinky dobrovolníků docházející do daného zařízení. Patroni mají možnost získat kredity i za další aktivity a během školního roku jich musí nasbírat alespoň 100. Patroni jsou za svou činnost odměněni speciálním certifikátem a pochvalou ředitele školy.
6. Na konci každého školního roku dobrovolníci získají certifikát potvrzující jejich činnost a je vyhlášen nejlepší dobrovolník roku.

V

Dne:

Podpis:

Příloha č. 7 – Čestné prohlášení

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

JMÉNO, PŘÍJMENÍ:

DATUM NAROZENÍ:

BYDLIŠTĚ:

V rámci uzavřené dohody o dobrovolnické činnosti se Střediskem náhradní rodinné péče, o. s., čestně prohlašuji, že můj zdravotní stav odpovídá zvolené dobrovolnické činnosti, že nemám žádné infekční onemocnění, které by mohlo ohrozit skupinu dětí či mladých lidí, se kterou budu jako dobrovolník pracovat.

V..... dne.....

Podpis:.....

Příloha č. 8 – Evidenční list dobrovolníka

Evidenční list dobrovolníka Jméno, příjmení: Bydliště: Kontakt:					
Doložené dokumenty:	Dotazník	Výpis z rejstříku trestů	Čestné prohlášení	Mlčenlivost	Souhlas kredity
Smlouva podepsána dne:					
Zařazení do projektu:					
Pojištění od:					
Semináře	vstupní	vzdělávací	supervize		
Datum					
Počet hodin seminářů a supervize					
Datum realizace dobrovolnické činnosti	Akce				
Počet hodin dobrovolnické práce za dobu trvání smlouvy					

Příloha č. 9 – Zpráva ze setkání v dětském domově

ZPRÁVA ZE SETKÁNÍ V DĚTSKÉM DOMOVĚ v rámci projektu „Kmotři při dětských domovech“

DĚTSKÝ DOMOV:

DATUM setkání:

DOBROVOLNÍCI:

VEDOUCÍ SKUPINY setkání:

POČET DĚTÍ:

TÉMA SETKÁNÍ:

(název výtvarných, hudebních či sportovních činností připravených pro realizaci setkání, popřípadě literatura, ze které byly náměty čerpány)

PRŮBĚH SETKÁNÍ

(jak se práce zdařila, v čem byly případné problémy, nemusí obsahovat přesný popis prováděných aktivit)

DOTAZY ČI VĚCI POTŘEBNÉ K ZAŘÍZENÍ STŘEDISKEM NRP:

Příloha č. 10 – Dotazník pro dobrovolníky

**Dotazník pro dobrovolníky,
kteří projeví opravdový zájem o zapojení do programu
„Prevence, podpora a pomoc dětem žijícím mimo vlastní rodinu“**

PŘÍJMENÍ	
JMÉNO	
Datum narození	
ŠKOLA/ZAMĚSTNÁNÍ: ROČNÍK:	
KONTAKT	
TELEFON	
E-MAIL	
POŠTOVNÍ ADRESA	
<p>Mám zájem zapojit se jako dobrovolník do těchto aktivit: 1. doprovázení dětí a mládeže žijící v náhradní rodinné péči na klubech pěstounů 2. pravidelné zajišťování volnočasových aktivit dětí žijících v ústavní péči <i>(vybranou aktivitu zakroužkujte)</i></p>	
DOVEDNOSTI:	
ZÁLIBY, ZÁJMY:	
Zkušenosti práce s mládeží aj.:	

Nadace Sirius

Nadace Sirius se zapojila mezi organizace charitativního sektoru v červnu 2008 se záměrem všestranně přispívat ke zlepšování a rozvoji kvality života dětí. Svým působením se snaží přispět k lepšímu životu dětí, které neměly v životě štěstí.

Nadace Sirius iniciuje systematická a účelná řešení problémů dětí na základě profesionálního a transparentního přístupu. Podporuje takové aktivity, které směřují k účinným preventivním opatřením a k eliminaci problému.

Chce řešit ty problémy, které jsou v současnosti nejpálčivější, a proto jejím prvním krokem bylo zmapování aktuálního stavu řešení dětských problémů v České republice. Jeho výsledky se staly základem pro rozhodnutí, kam pomoc nadace směřovat.

Nadace Sirius spolupracuje s předními odborníky ze všech oblastí a oborů, kteří se zabývají řešením problematiky dětí. Jejím snahou je, aby se v praxi aplikovaly nejlepší metody a postupy. Cílem Nadace Sirius je, aby se žádné dítě nemuselo potýkat s problémy, které již své řešení mají.

Nadace Sirius

Thunovská 12, 118 00 Praha 1

info@nadacesirius.cz

www.nadacesirius.cz

tel.: +420 257 211 445

Středisko náhradní rodinné péče o. s.

Středisko náhradní rodinné péče o. s. je občanské sdružení, které se od roku 1994 zabývá problematikou dětí, které se ocitly ve zvláště obtížných životních situacích, a dětí, které vyrůstají mimo vlastní rodinu.

Cílem Střediska NRP je, aby rodinná péče o ohrožené děti převládala nad péčí ústavní a aby se všestranně rozvíjel a změnil systém náhradní rodinné péče u nás.

Hlavní činnosti Střediska NRP:

- snaha o všestranný rozvoj náhradní rodinné péče a zavedení a poskytování systematických kvalitních, profesionálních a veřejně dostupných služeb pro rozvoj a podporu náhradní rodinné péče,
- poskytovat poradenství a provádět přípravu zájemců o náhradní rodinnou péči,
- doprovázet a podporovat rodiny, které pečují o svěřené dítě,
- připravovat a vzdělávat dobrovolníky, kteří pomáhají realizovat některé aktivity Střediska NRP,
- provádět osvětovou, vzdělávací, výzkumnou a publikační činnost.

Středisko náhradní rodinné péče o. s.

Jelení 91, 118 00 Praha 1

info@nahradnirodina.cz

www.nahradnirodina.cz

tel.: +420 233 355 309

Středisko NRP dosud vydalo:

Monitoring příprav na náhradní rodinnou péči

Základní informace o náhradní rodinné péči

Základní informace o osvojení (adopci)

Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka

Zdravotně znevýhodněné dítě v náhradní rodinné péči

Dítě jiného etnika v náhradní rodinné péči

Jak dál s pěstounskou péčí na přechodnou dobu

Dítě v náhradní rodinné péči potřebuje i vaši pomoc! (Informační materiál pro učitele mateřských, základních a speciálních škol, kteří do své třídy přijímají dítě vyrůstající v náhradní rodinné péči)

Metodika práce s dobrovolníky

Středisko NRP vydá v roce 2012:

Základní informace o NRP pro oblast zdravotnictví

Metodiku příprav pro žadatele o:

- pěstounskou péči
- osvojení
- přijetí dítěte jiného etnika
- přijetí dítěte zdravotně znevýhodněného

Metodiku doprovázení pro:

- osvojitele
- pěstouny
- rodiny s přijatým dítětem jiného etnika
- rodiny s přijatým zdravotně znevýhodněným dítětem
- nové metody

Publikaci vývojové psychologie dítěte v ústavní péči a v NRP

Metodiky služeb pro NRP:

- pro zřizování klubů NRP
- pro rodičovské skupiny

